

Перспективою подальшої роботи з підготовки студентів до інклюзивного навчання учнів бачимо розроблення тренінгової програми, що формуватиме навички толерантної взаємодії, командної роботи, уміння використовувати різноманітні технології навчання, виховання й розвитку дітей в інклюзивних закладах освіти.

Список використаних джерел:

1. Коваленко В. В. Мультиплікаційна продукція як засіб формування соціальної компетентності учнів молодших класів // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2016. – № 8 (51). – С. 16-18.
2. Кузьмина О. С. Организация и содержание подготовки педагогов к деятельности в условиях инклюзивного образования : монография / под. общ. ред. Н. В. Чекалевой. – Омск : Издатель-Полиграфист, 2014. – 242 с.
3. Симмонс Аннет. Сторителлинг : как использовать силу историй / пер. с англ. А. Анваера. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 264 с.

**СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ**

*Данилова Анна, аспірант кафедри дошкільної та початкової освіти
Науковий керівник: Демченко Олена, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

**MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT DEVELOPMENT
OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL FOR CHILDREN WITH SPECIAL
EDUCATIONAL NEEDS**

*Danylova Anna, post-graduate student of preschool and elementary education
department
Vinnytsia Mykhaylo Kotsiubynsky State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** Проаналізовано різні підходи до тлумачення поняття «освітнє середовище». Виділено основні вимоги до формування сучасного освітнього середовища Нової української школи. Охарактеризовано окремі аспекти створення такого педагогічного конструкту для дітей з особливими освітніми потребами.*

***Ключові слова:** діти з особливими освітніми потребами, освітнє середовище, інклюзивне освітнє середовище, культурно-освітній простір.*

***Abstract.** The article analyzes various approaches to the interpretation of the concept «educational environment». The basic requirements for the formation of the modern educational environment of the New Ukrainian school are highlighted. Some aspects of creating such a pedagogical construct for children with special educational needs are described.*

***Keywords:** children with special educational needs, a modern educational environment, inclusive educational environment, cultural and educational space.*

Одним з пріоритетних напрямів реформування системи освіти України є забезпечення її доступності для різних категорій населення. Згідно Закону України «Про освіту» [3], ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти, яке є гарантованим незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

Соціальні дослідження останніх років показують, що, на жаль, в Україні невпинно зростає кількість людей з різними особливостями розвитку. Зважаючи на це, пильної уваги суспільства нині потребує реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. Сучасним законодавством [3] передбачено врахування індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів «особливих» дітей, а також виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації їх прав і задоволенню освітніх потреб.

Зокрема, на важливості реалізації основних принципів інклюзії особливо наголошується у Концепції «Нова українська школа», в якій визначено державну політику в сфері реформування системи освіти до 2029 року. Відповідно до Концептуальних засад реформування середньої освіти, формула Нової української школи складається з дев'яти основних компонентів, серед яких: педагогіка партнерства, новий зміст, нова структура, орієнтація на учня, автономія школи, вмотивований учитель, справедливе фінансування і рівний доступ, сучасне освітнє середовище, виховання на цінностях [4, с. 8-9].

На нашу думку, одним з ключових напрямів реалізації основних принципів інклюзивної освіти є створення сучасного освітнього середовища, яке б забезпечувало необхідні умови, засоби і технології для успішного навчання учнів з особливими освітніми потребами у приміщенні навчального закладу та за його межами.

У науковому дискурсі зустрічаємо різні підходи до визначення поняття «освітнє середовище». Так, наприклад, Н. Гонтаровська розглядає його як цілеспрямовано організовану, керовану, багатофункціональну, відкриту педагогічну систему, в межах якої учень загальноосвітньої школи усвідомлює себе як соціально розвинену цілісність і виділяє різні типи такого середовища (навчальне, позаурочне, позашкільне) [1, с. 13]. К. Крутій [5], досліджуючи змістовні характеристики освітнього середовища, зазначає, що вони обумовлені внутрішніми завданнями, які стоять перед закладом освіти. Ці завдання, на думку дослідниці, визначаються зовнішніми характеристиками освітнього

середовища та іншими критеріями, серед яких: рівень і якість культурного змісту, стиль спілкування, рівень активності, розвивальний ефект тощо.

Зважаючи на те, що творчі й обдаровані діти вважаються особистостями з особливими освітніми потребами, вони є також суб'єктами інклюзивного культурного простору. У зв'язку з цим інтерес викликає визначення *культурно-освітнього простору для розвитку соціальної обдарованості дітей* [2], яке ми візьмемо за основу, маючи на увазі особистостей з різними типами обдарованості. Вважаємо такий простір, сприятливий для задоволення особливих освітніх потреб здібних і талановитих дітей, інтегративним соціально-педагогічним конструктом, що об'єднує різнорівневі соціально-культурні та навчально-виховні умови, природні й спеціально змодельовані, педагогічно структуровані й упорядковані, психологічно комфортні, та комплекс можливостей, які сприяють формуванню суб'єктності обдарованої особистості як у процесі інтеріоризації гуманістичних і національних цінностей, розвитку загальних і спеціальних здібностей, досягнення високих успіхів у різних видах діяльності та задоволення екзистенційних потреб.

Розглядаючи поняття «інклюзивне освітнє середовище», М. Чайковський трактує його як сукупність умов, факторів та об'єктів інфраструктури, що забезпечують набуття учнями з особливими потребами соціальності через включення їх до всіх ланок педагогічного процесу, вільне перебування у просторі навчального закладу, максимальний розвиток їх здібностей, стимулювання компенсаторних можливостей організму та набуття повноцінного соціального досвіду [9, с. 158].

Як зазначається у Концептуальних засадах реформування середньої освіти, основною умовою створення сучасного освітнього середовища Нової української школи є реформування фізичного просторово-предметного оточення, програм та засобів навчання. Цей процес характеризується загальними вимогами, серед яких є такі що забезпечують його інклюзивний контекст:

– планування і дизайн освітнього простору школи має бути спрямований на розвиток дитини та її мотивації до навчання (відповідність освітнього середовища вимогам ергономіки, широке використання нових ІТ-технологій, мультимедійних засобів навчання, оновлення лабораторної бази для вивчення предметів різних циклів тощо);

– розвиток інфраструктури для забезпечення різних форм навчання (створення освітньої онлайн платформи з навчальними і методичними

матеріалами для учнів, учителів та батьків, що допоможе уникнути обмеженості будівлею школи);

– реалізація ідей інклюзивної освіти (створення умов для навчання учнів з особливими потребами спільно з однолітками; запровадження індивідуальних програм розвитку, серед яких корекційно-реабілітаційні заходи, психолого-педагогічний супровід та необхідні засоби навчання) [4, с. 28-29].

На нашу думку, особливої уваги потребують окремі аспекти створення освітнього середовища сучасного закладу середньої освіти. Дослідники [8] розробили вимоги, реалізація яких зможе забезпечити комфортні умови для навчання, розвитку й спілкування дітей з особливими освітніми потребами відповідно до положень Концепції «Нова українська школа».

По-перше, *створення безбар'єрного середовища закладу освіти*, а зокрема, облаштування прилеглої території школи для комфортного пересування учнів з інвалідністю, встановлення пандусів, обладнання сходів спеціальним маркуванням та покриттям, відповідна ширина дверних прорізів та коридорів, відсутність порогів та перепадів висоти підлоги, наявність тактильних табличок-вказівників, спеціальне обладнання санвузлів тощо.

По-друге, *наявність інклюзивних ресурсних кімнат та їх облаштування у відповідності до особливих потреб учнів*: спокійний інтер'єр, спеціальні архітектурні рішення, мобільні комфортні меблі, поліфункціональність приміщення (зонування кімнати), комп'ютерне та мультимедійне обладнання, спеціальні дидактичні матеріали, комп'ютерні програми та засоби сприйняття інформації, пристосовані до потреб учнів з різними вадами розвитку тощо.

По-третє, *співпраця вчителя з іншими фахівцями*, зокрема з асистентом вчителя, вчителем-логопедом, практичним психологом, спеціальним педагогом. Важливого значення тут набуває вміння використовувати практику спільного, паралельного, диференційованого викладання, а також спільного планування та обговорення освітнього процесу тощо.

По-третє, *співпраця з батьками дитини*, а саме їх залучення до оцінювання рівня розвитку дитини, планування її освітньої діяльності, участь у розробленні індивідуальної програми розвитку, обмін інформацією щодо прогресу дитини у навчанні та розвитку тощо.

По-четверте, *розробка індивідуальних програм розвитку учнів*. Така програма розробляється раз на рік та може бути переглянута двічі на рік. Вона містить загальну інформацію про дитину, наявний рівень знань і вмінь, необхідність участі інших фахівців для успішного засвоєння навчальної

програми, застосування належних методів викладання, навчальних матеріалів, обладнання, врахування сенсорних та інших потреб дитини тощо.

Отже, забезпечення доступності системи освіти для дітей з особливими потребами можливе лише за умови створення сучасного освітнього середовища. Реалізація цього завдання потребує комплексного підходу та передбачає докорінні зміни в організації освітнього процесу Нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Гонтаровська Н. Б. Теоретичні і методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.07 / Інститут проблем виховання НАПН України. – К., 2012. – 40 с.
2. Демченко О. П. Суб'єктність соціально обдарованої особистості в культурно-освітньому просторі // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка / НАПН України. – Київ-Житомир : Вид-во Жду ім. І.Франка, 2016. – Випуск 12. – Том IV : Психологія обдарованості. С. 78-90.
3. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 № 2145-VIII. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.10.2018).
4. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» / Міністерство освіти і науки України. – URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 28.10.2018).
5. Крутий К. Освітній простір дошкільного навчального закладу : монографія : у 2 ч. – Київ : Освіта, 2009. – Ч. 1. – 302 с.
6. Крутий, К. Л. Феномен образовательного пространства дошкольного детства [Текст] / К. Л. Крутий // Педагогический журнал Башкортостана. – 2011. – № 3. – С. 127-137.
7. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи від 23.03.2018 №283 / Міністерство освіти і науки України. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoji-shkoli> (дата звернення: 28.10.2018).
8. Нова українська школа : poradnik для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. – Київ : Плеяди, 2017. – 206 с.
9. Чайковський М. Є. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. – Старобільськ, 2016. – 488 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПАРТНЕРСТВА І ВЗАЄМОДОПОМОГИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА

Єлісеєва Ганна, вихователь

КЗ «Дошкільний навчальний заклад №26» Вінницької міської ради

ORGANIZATION OF PARTNERSHIP AND INTERACTION IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE WORK OF CHILDREN WITH DAUNA SYNDROME

Yeliseyeva Anna, educator

Public institution: «Preschool educational institution №26» VCC

Анотація. У статті розглянуті особливості роботи вихователів закладів дошкільної освіти із дітьми з синдромом Дауна. Нами наведені прийоми роботи для ефективного навчання таких дітей.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивна освіта, діти із синдрому Дауна, партнерство, взаємодопомога.